

INGRID VISSEREN-HAMAKERS

Een liefdevolle samenleving

Eric Schoones

Haar meer dan gemiddelde interesse en liefde voor dieren en natuur zit naar eigen zeggen ‘in haar genen’ en daarmee is Ingrid Visseren als hoogleraar Milieubeleid en Politiek precies op haar plek. Gespecialiseerd in de maatschappelijke sturing van milieuproblemen wil ze bijdragen aan zowel het wetenschappelijke als het maatschappelijke debat, richting een liefdevolle samenleving met respect voor de rechten van dieren en natuur. Daarom is ze ook gelukkig met haar toetreding tot de fractie van de Partij voor de Dieren in de Eerste Kamer.

Het wil nog niet zo lukken met de verduurzaming.

Nee, sinds de Club van Rome, opgericht in 1968, zijn we met het moderne milieu- en duurzaamheidsbeleid op biodiversiteit, klimaat en de kwaliteit van lucht, bodem en water nog niet veel opgeschoten. Dat ligt o.a. aan een gebrek aan implementatie, we komen afspraken niet na, stikstof is een schoolvoorbeeld. Ook is duurzaamheid geen prioriteit en beleidsdoelen verzanden vaak in compromissen met partijen met tegenstelde belangen en tenslotte stellen we de economie nog altijd boven alles, waarbij de kosten van het niet oplossen van problemen niet worden gezien.

Christianne van der Wal, de Minister voor Natuur en Stikstof zei het heel recent nog best ongebruikelijk scherp en verrassend voor iemand van de VVD tegen de Tweede Kamer: elke keer gaat de economie boven de natuur.

Ja, we moeten naar een fundamentele paradigmawijziging: duurzaamheid en economische groei gaan niet samen. Welzijn moet het winnen van winst, dat mag niet ter discussie staan. Ik noem dat een liefdevolle samenleving waarin we

rechten van dieren en natuur respecteren. Een samenleving met empathie en compassie ook voor boeren, en bijvoorbeeld ook reductie van energiearmoede, waarin grote bedrijven naar verhouding evenveel bijdragen als consumenten en om het nog maar eens te noemen, slachthuizen worden gesloten.

Maar als het milieubeleid al decennia faalt, hoe moet het dan ooit goedkomen?

Door steeds maar weer het gesprek aan te gaan, daarom ben ik ook zo blij met mijn plek in de Eerste Kamer. Ondertussen is het discours wel aan het veranderen. Waar je in de jaren negentig nog gek werd versleten, voelt zich nu een steeds grotere groep wél onderdeel van de natuur. Meer mensen komen op voor de rechten van de natuur en van dieren, het is ook wel meer geaccepteerd, maar nog altijd wel een minderheid. Terwijl de problemen steeds zichtbaarder en voelbaarder worden krijgen in participatieprocessen de partijen die belang hebben bij de status quo de meeste ruimte. Dat zie je op alle terreinen: klimaat, natuur, stikstof, bio-industrie en jacht. Die machtsverhouding onder de stake-

holders moet veranderen, het ouderwetse denken moet een kleine rol krijgen in verhouding tot het duurzame of diervriendelijke denken.

Iets als schoon drinkwater zou toch de prioriteit van de overheid moeten zijn en niet de inzet van een compromis.

Ja, het is zo evident en mijn leven lang stel ik me al de vraag: hoe kan de mens op een vreedzame manier samenleven met andere soorten. Voor het gros van de mensheid is dat nog geen issue, toch wel een trieste conclusie. Ik hoop dat ik een mol krijg in mijn tuin, lijkt me fantastisch!

Zoals de BBB, die redeneert precies de andere kant op.

Bij sommige debatten gebeurt er teveel, onlangs wilde Gert-Jan Oplaat van de BBB het woord voeren over de landbouwbegroting terwijl hij lobbyist is voor de pluimvee verwerkende in-

Ik hoop dat ik een mol krijg in mijn tuin, lijkt me fantastisch!

dustrie! De Kamervoorzitter van dienst tijdens die vergadering, nog te weinig vertrouwd met het reglement van orde, liet het passeren. Maar het kan toch niet zo zijn dat we een lobbyist zijn werk laten doen vanaf het spreekgestoelte van onze Senaat?

Dat kan toch niet zomaar, in de Tweede Kamer zou dat niet zo gemakkelijk gebeuren.

Ik denk het ook niet, daar wordt wel scherper gehandhaafd. Het was zo overduidelijk in strijd met de integriteitscode. Ik ben benieuwd of Oplaat nog het woord durft te voeren op landbouwdossiers.

De liefdevolle samenleving lijkt toch een utopisch idee. Mensen willen allemaal het beste voor hun kleinkinderen, maar in de bestuurskamer vergeten ze dat maar even.

Ja intrigerend, ook bij de stembus is dat zo, dan geeft toch het geld de doorslag, en niet de waarden, waar ze op zondagmiddag bij een boswandeling warm voor lopen. Op heel belangrijke momenten vergeten we onze eigenlijke prioriteiten.

Of politici die na hun werkzame leven ineens wel het licht zien.

We moeten blijven pleiten voor de verandering van het discours, anders gaat het niet gebeuren. We zijn als onderzoekers en voorvechters voor het milieu veel te veel meegegaan met gedachten als: milieuschade voorkomen is goedkoper, later opruimen wordt hartstikke duur. Dan laat je kansen liggen voor een fundamentele discoursverandering, want het blijft *the right thing to do*. We moeten het scherpe debat niet uit de weg gaan, zoals ik Oplaat heb terechtgewezen. Dan krijg je tenminste helder wie niet liefdevol bezig is. Je moet hard zijn tegen de liefdeloze.

Omdat de natuur geen stem heeft.

Zeker, in de Wet Dieren wordt de intrinsieke waarde van dieren wel genoemd, maar die wordt afgewogen tegenover andere belangen, het wordt niet geprioriteerd en dan kom je niet verder...

Maar die intrinsieke waarde kun je eenvoudigweg niet opzij schuiven. Je doet het of je laat het.

Laten we het nog eens over de wolf hebben.

Wat er nu gebeurt is met geen pen te beschrijven! Er wordt een hetze georganiseerd tegen een dier, mede omdat de wet niet wordt gehandhaafd. In de wet staat dat als je dieren buiten houdt, je ze moet beschermen tegen roofdieren en ondanks dat de wolf al jaren in Nederland is, weet de minister niet hoe ze de wet moet handhaven. Met al die beelden van aangevallen schapen in het nieuws ontstaat er een beeld, dat de wolf gevaarlijk is.

Ze lacht: Niet de wolf, maar de minister is gevaarlijk! want ze laat onterecht het beeld van een gevaarlijke wolf ontstaan en ze dwingt houders van schapen en andere kleine dieren niet om maatregelen te nemen. Gelukkig heeft ze nu toegezegd dat ze komt met een nadere uitwerking van de bescherming tegen de wolf. Wanneer nog eens duidelijk is wat er wordt verwacht van veehouders dan kan ze hopelijk beginnen met handhaven. Ze heeft het over een transitiefase voor de wolf in Nederland, terwijl de wolf al jaren in Nederland is, ze heeft ruim de tijd gehad, zou ik zeggen.

Maar zo moeilijk kan het toch niet zijn?

Iedereen kan een wolfwerend hek bouwen, je kan het zo leren op YouTube. Schapen die worden ingezet voor natuurbeheer grazen niet steeds op dezelfde plek en die hoef je alleen maar 's avonds naar een beschermde plek te brengen. Daar moet je misschien een beetje over nadenken, het is wat extra werk, maar de oplossing is eenvoudig. Ondertussen kan de minister niet zeggen hoeveel schapenhouders de bescherming van hun dieren op orde hebben. Wel is duidelijk dat het bij aanvallen door wolven voor het overgrote deel, tot wel 97%, niet zo is. We willen gewoon ons gedrag niet veranderen, terwijl de oplossing heel simpel is. Als we de wet implementeren dan is de wolf helemaal niet

gevaarlijk. Dan kunnen we in vrede samenleven met de wolf.

Maar er is geen toezicht, er wordt niet gehandhaafd, en hoeveel er gebruik gemaakt wordt van de subsidiepotjes voor wolfwerende hekken, weet de minister ook al niet, want het is beleid van de provincies, maar dat geldt is in ieder geval nog niet op.

Er wordt wel gesproken over perverse prikkels.

Ja, je bent verplicht een hek te plaatsen, maar als je dat niet doet, en schapen worden gedood, dan word je toch gecompenseerd. Dat lijkt dan inderdaad een perverse prikkel om maar niets te doen. Overigens is het geen grootschalig probleem, dat bij effectieve bescherming uit de wereld zou zijn. Er zijn veel voorbeelden, zoals klimaat en stikstof, waarbij we problemen in stand houden, omdat de meerderheid van de politiek het eenvoudigweg niet wil oplossen.

En trouwens, mensen doden meer schapen dan de wolf, al die lammetjes worden lamskoteletjes.

En dan is er nog een cursus wolvenschieten van Stichting Jachtopleidingen Nederland opgedoken...

De woede waarmee Oplaat in de kamer sprak over de wolf daar ben ik echt van geschrokken, zijn haat tegen de wolf was werkelijk indrukwekkend, het was bijna een woedeaanval. Hij was niet voor rede vatbaar, hekken was allemaal onzin, alleen maar lastig. Het was wel opvallend, want als je pleit voor liefdevolle samenleving dan wordt er vaak gezegd dat je emotie in het debat brengt.

Moet je daarmee niet oppassen?

Nee, ik vind emotie juist belangrijk, het verschil tussen wetenschap en politiek is dat je in de wetenschap dingen bewijst en in de politiek heb je een mening, waarbij je wel steunt op de wetenschap, maar uiteindelijk is het een ethische discussie, het gaat verder dan het feitelijk wetenschappelijk begrip van het onderwerp. Juist in de politiek is er een diepere laag van empathie waarop je het debat voert, anders krijg je feitenoorlogen.

Niet de wolf, maar de minister is gevaarlijk!

De beschermde status van de wolf zal niet zo gauw verdwijnen?

Nee, het vergt een meerderheid in het verdrag van Bern en consensus in de EU, dat gebeurt niet over één nacht ijs, maar ik had ook nooit verwacht dat de nieuwe pesticide-regels van tafels zouden gaan. Er zijn wel meer rare dingen gebeurd in Brussel de laatste tijd. Ik hou mijn hart vast, letterlijk en figuurlijk.¹

De publieke opinie is nu tegen de wolf?

Denk het wel, er is te weinig aandacht voor de heel simpele oplossing. Probeer maar eens door die hetze heen te breken. Mensen worden bang gemaakt, de wolf en roodkapje is totale onzin. Er ligt hier een mooi klein boekje op mijn bureau, *Wolf en maatschappij* van André Donker.

Is het goed?

Ben nog niet aan het eind.

Jammer.

Het is wel een feitelijk boekje. Even kijken, ik zal je het eind voorlezen: 'Conclusie. Co-existentie. Met dit boek *Wolf en maatschappij* heb ik onder verwijzing naar recente internationale wetenschappelijke onderzoeken en veelal gesubsidieerde preventieve maatregelen realistische alternatieven aangegeven die Europa en Nederland meenemen, in het nieuwe wereldbeeld, van co-existentie, waarbij mensen en hun landbouwhuisdieren duurzaam en zo veilig mogelijk samenleven met de wilde predatoren in Nederland, Europa en de wereld.' Nou zeg, André Donker, prachtig! Vreedzame co-existentie dat is eigenlijk het antwoord op de vraag die me al zo lang bezighoudt.

Zijn we niets vergeten?

Nee, maar nog één ding van mijn lijstje wilde ik nog zeggen. Een paar jaar geleden heb ik gepleit voor een 18e Sustainable Development Goal, waarbij we dierenwelzijn en dierenbelangen integreren in natuurbescherming en in het duurzaamheidsdebat. Het welzijn en de gezondheid van het individuele dier is daar zelfs geen thema,

het dier wordt volledig genegeerd in het duurzaamheidsdiscours. De intrinsieke waarde van de natuur zit helemaal niet in die SDG's. Dat is tekenend, het gaat alleen maar over mensen.

Ingrid Visseren op haar eerste Prinsjesdag: 'op alle terreinen waar we onze relatie met de natuur vormgeven, inclusief de jacht, is het konijn het haasje.'

¹ Zie het interview met Arie Trouwborst in de vorige Argus.